

Opgave 2 De correcties

Met zijn roman *De correcties* brak de Amerikaanse schrijver Jonathan Franzen internationaal door. Hij beschrijft in deze roman een gezin van vijf mensen. Zij proberen allemaal om een goed leven te leiden. In de Amerikaanse samenleving, die gedomineerd wordt door de vrije markt, is alles voor hen te koop, kan alles altijd beter, nieuwer en succesvoller. Elke oneffenheid in werk, persoonlijk geluk en lichaam is te corrigeren. De vader van het gezin, Alfred, leidt aan de ziekte van Parkinson en is dementerend. Hij heeft zijn hele leven gewerkt bij een spoorwegmaatschappij die de leeglopende en economisch noodlijdende stadjes in Kansas en Missouri bediende. Alfred vindt de maatschappelijke functie van de spoorwegmaatschappij belangrijk.

tekst 5

Hoewel de spoorwegmaatschappij in de eerste plaats verantwoording schuldig was aan de aandeelhouders, hadden de functionarissen uit Kansas en Missouri de raad van bestuur ervan overtuigd dat een spoorweg, omdat die in veel plaatsen in het achterland een zuiver monopolie was, het aan de samenleving verplicht was om de exploitatie van de aftakkingen en zijlijnen in stand te houden. Alfred geloofde in het spoor en hij wist uit eigen ervaring wat een regelmatige dienstregeling betekende voor de burger trots van een stad.

naar: Jonathan Franzen, De correcties, 2012

Filosofisch wordt een onderscheid gemaakt tussen een 'dunne moraal' en een 'dikke moraal'.

2p 10 Geef weer wat dit onderscheid inhoudt met betrekking tot het goede leven.

Leg vervolgens met dit onderscheid uit of Alfred eerder aansluit bij de opvatting over het goede leven van het communitarisme of die van het liberalisme.

Alfred heeft met zijn werk voor de spoorwegmaatschappij altijd zijn gezin kunnen onderhouden.

Volgens Georg Hegel voorzien individuen in een burgerlijke maatschappij niet direct, maar indirect in hun eigen behoeften. De twee grondprincipes van de burgerlijke maatschappij, algemeenheid en bijzonderheid, manifesteren zich in arbeid.

2p 11 Leg met het voorbeeld van Alfred uit dat volgens Hegel het algemeen belang gediend wordt door:

- de inwerking van het bijzondere op het algemene, en
- de inwerking van het algemene op het bijzondere.

Alfred heeft in zijn jonge jaren als amateurscheikundige een ontdekking gedaan waarop hij een octrooi heeft. Een groot farmaceutisch bedrijf wil dit octrooi nu van hem kopen omdat deze ontdekking nodig is voor de ontwikkeling van een nieuwe medicijn 'CorrectAll'.

Gary, Alfreds oudste zoon, dringt er bij zijn vader op aan een heel hoog afkoopbedrag te vragen voor dit octrooi. Maar tot woede van Gary is Alfred niet geïnteresseerd in geld en laat hij zich met een schijntje afschepen, terwijl zijn vader juist nu door dementie en parkinson meer zorg nodig heeft en hij de uitgebreide zorgverzekering niet meer kan betalen.

Gary zelf handelt in aandelen bij een grote bank en omarmt de neoliberale marktlogica. Hij beschouwt zichzelf om die reden als de gecorrigeerde versie van zijn vader.

Volgens Karl Marx staat de vrije markt op gespannen voet met het goede leven.

4p 12 Leg deze opvatting van Marx uit, met:

- de rol die kapitaal volgens Marx speelt, en
- Marx' opvatting over privébezit van productiemiddelen.

Beargumenteer vervolgens of jij het eens bent met Marx' opvatting dat de vrije markt op gespannen voet staat met het goede leven, met:

- het voorbeeld van Gary en zijn vader, en
- jouw standpunt over het begrenzen van de neoliberale marktlogica.

Behalve Gary zijn er nog twee kinderen in het gezin: Chip en Denise. Zoon Chip heeft het minst geslaagde leven. Hij is ontslagen als docent aan de universiteit, hij is verlaten door zijn vriendin, hij blijft maar correcties aanbrengen in een nooit afkomend, slecht filmscenario en hij zit tot over zijn oren in de schulden bij zijn zus Denise. In zijn zoektocht naar een goed leven, laat hij zich in met een kerel die vanuit Litouwen Amerikaanse investeerders oplicht. Tussen de gangsters in Litouwen denkt Chip na over de Amerikaanse vrije markt:

tekst 6

Chip vond de globale overeenkomsten tussen de zwarte markt van Litouwen en de vrije markt van Amerika frappant. In beide landen was de rijkdom in handen van weinigen; iedere scheiding tussen de particuliere en publieke sector was verdwenen, en de economie werd voornamelijk aangedreven door de onverzadigbare vraag naar de luxe van de elite. Het grootste verschil tussen Amerika en Litouwen was, voor zover Chip kon zien, dat in Amerika de weinige rijken de talloze niet-rijken eronder hielden door middel van geestdodend, zielloos amusement en dito hebbedingetjes en farmaceutische middelen, terwijl in Litouwen de paar machtigen de machteloze massa eronder hielden door te dreigen met geweld.

naar: Jonathan Franzen, De correcties, 2012

In tekst 6 heeft het verschil tussen Amerika en Litouwen te maken met de rol van instituties.

- 1p 13 Leg uit in welke situatie uit tekst 6 Marx' kritiek op instituties te herkennen is: in die van Amerika **of** in die van Litouwen.

Het begrip 'instituties' kan op verschillende manieren gedefinieerd worden, afhankelijk van de vooronderstellingen waar je van uitgaat.

- 3p 14 Beargumenteer of instituties volgens jou de persoonlijke vrijheid inperken of juist mogelijk maken, met:
- een definitie van het begrip 'harde institutie' **of** een definitie van het begrip 'zachte institutie',
  - een vooronderstelling waarop die definitie is gebaseerd, en
  - een passend voorbeeld.

De moeder van het gezin, Enid, is verbitterd over haar eigen leven en vooral over de levens van haar man en kinderen. In elk gesprek dat ze met haar man en kinderen heeft, probeert ze hun gedrag te corrigeren. Haar verongelijkte gevoel is op een dieptepunt als ze van een arts een pilletje voorgeschreven krijgt met de naam Aslan. Het pilletje blijkt een illegale, verslavende, xtc-achtige drug te zijn die Enid liefdevol stemt. Ze wordt er vergevend en medelevend van ten aanzien van haar man, haar kinderen en het leven.

- 3p 15 Leg uit:
- wat de christelijke liefde (agapè) als hoogste theologale deugd inhoudt, en
  - in welk opzicht Camus aansluit bij de christelijke agapè **en** in welk opzicht hij deze bekritiseert.

Leg vervolgens uit dat het Aslan-pilletje binnen het christendom geen werkelijke zin kan geven.

Aan het eind van de roman beseft Enid, als ze is losgekomen van haar verslaving aan het Aslan-pilletje, dat ze ook gelukkig kan zijn zonder dat haar kinderen en zichzelf perfect in het succesvolle plaatje passen dat ze altijd voor ogen heeft gehad.

De titel van de roman *De correcties* verwijst naar hoe de vijf personages proberen om hun leven te leiden. Bij tegenslag en mislukkingen proberen ze onmiddellijk zichzelf en anderen te verbeteren en bij te sturen. Het doel van de personages is een maatschappelijk succesvol, financieel onafhankelijk en persoonlijk geslaagd leven.

Martha Nussbaum onderscheidt twee strategieën om met onze menselijke kwetsbaarheid om te gaan.

- 2p 16 Leg uit bij welke van deze twee strategieën de 'correcties' in Franzens roman het best aansluiten.
- Beargumenteer vervolgens met Enids besef **en** een afweging van deze twee strategieën of de 'correcties' volgens jou noodzakelijk zijn voor het goede leven.